

POSTANOWIENIE

Dnia 28 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania M. M.
od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie
o wysokość emerytury policyjnej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 28
sierpnia 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego we
Wrocławiu
z dnia 11 lipca 2023 r., sygn. akt III AUa 1536/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z 11 lipca 2022 r., III AUa 1536/21 zmienił zaskarżony apelacją Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie (organ rentowy) wyrok Sądu Okręgowego z 8 czerwca 2021 r., VII U 297/19 w ten sposób że oddalił odwołanie M. M. (odwołujący się) od decyzji organu rentowego z 24 maja 2017 r., obniżającej mu wysokość świadczenia emerytalnego do kwoty 2.069,02 zł brutto, na podstawie art. 15c w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa

Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2020 r., poz. 723 ze zm., dalej: ustawa zaopatrzeniowa lub o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy).

Sąd Apelacyjny po poczynieniu dodatkowych ustaleń stwierdził, że odwołujący się w okresie od 23 stycznia 1983 r. do 15 stycznia 1990 r. działał na rzecz państwa totalitarnego, spełniał warunki o jakich mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. Ukończył specjalistyczny kurs operacyjny SB trwający od 4 października 1982 r. do 20 stycznia 1983 r. Po przyjęciu do SB 23 stycznia 1983 r. na stanowisko młodszego referenta techniki operacyjnej, już po 1 marca tego roku został awansowany na stanowisko starszego referenta służby operacyjnej referatu "W" KWMO w B. W maju 1983 r. był oddelegowany do zadań specjalnych pod nadzorem Departamentu [...]. Był wyróżniający się i zaangażowany w realizację zadań służbowych. Od 8 kwietnia 1983 r. do 7 czerwca 1984 r. odwołujący się był oddelegowany do prowadzonych przez Wydział [...] Departamentu [...] MSW działań specjalnych w realizacji zleconych zadań. Jako młodszy chorąży wykazywał duże osobiste zaangażowanie oraz przejawiał wiele własnych inicjatyw, był dociekliwy w pracy i staranny. Uzyskane przez niego efekty w działaniach operacyjnych oceniono jako dobre ponadto i stwierdzono że posiada łatwość w nawiązywaniu kontaktów z osobami pozostającymi w zainteresowaniu SB. Do lipca 1987 r. organizował pracę operacyjną według zagadnień Pionu [...] Służby Bezpieczeństwa. Z tych obowiązków wywiązywał się dobrze i osiągał wymierne wyniki w pracy operacyjnej. Z uwagi na jego cechy osobowe oraz stosunek do pracy oceniono, że potrafi umiejętnie wiązać nabyte wiadomości z praktycznymi zadaniami SB. W czerwcu 1987 r. nadano mu stopień podporucznika MO. Odwołujący się prowadził sprawy ewidencji operacyjnej, uzyskiwał wartościowe informacje operacyjne istotne dla bezpieczeństwa i porządku publicznego. Na stanowisku inspektora Grupy [...] SB osiągał zadawalające wyniki w pracy operacyjnej.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że w całym spornym okresie, nawet podczas studiów, odwołujący się prowadził działalność operacyjną, rozpoznawczą, jako

funkcjonariusz pozyskiwał tajnych współpracowników. Był przy tym bardzo aktywny, zaangażowany i za swoją działalność wielokrotnie nagradzany. Odwołujący się przeszedł szkolenie w postaci kursu specjalnego służby bezpieczeństwa, gdzie zdobył niezbędne umiejętności do pracy operacyjnej w SB i w spornym okresie z dobrym dla tych służb efektem swoją wiedzę i umiejętności wykorzystywał za co był chwalony.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że praca odwołującego się jako aktywnego funkcjonariusza operacyjnego w spornym okresie stanowiła służbę na rzecz państwa totalitarnego w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego złożył odwołujący się zaskarżając wyrok ten w całości. Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego tj. art. 13b ustawy zaopatrzeniowej przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że pojęcie służby na rzecz totalitarnego państwa należy rozumieć szeroko tj. jako podejmowanie czynności operacyjnych bez względu na to, czy czynności te zmierzają do realizacji funkcji państwa totalitarnego, czy też funkcji typowych dla każdego państwa oraz poprzez przyjęcie, że w kontekście całokształtu działań służby bezpieczeństwa fakt zaangażowania w służbę i rzetelnego wykonywania powierzonych czynności spełnia wyżej wymienione pojęcie.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołując się na „oczywistą potrzebę wykładni” art. 13b ustawy zaopatrzeniowej podnosząc, że brak jest w tym przedmiocie jednolitej i utrwalonej judykatury. Wskazany przepis prawny, chociaż budzi poważne wątpliwości i był już wykładany przez Sąd Najwyższy nie doczekał się jeszcze precyzyjnego wyjaśnienia, a tym samym powinien zostać zinterpretowany przez Sąd Najwyższy. Skarżący podniósł, że wymagane jest dokonanie wykładni sformułowania „służba na rzecz totalitarnego państwa” przez pryzmat działań operacyjnych w konkretnych dziedzinach oraz zaangażowania w konkretne czynności. Wykładnia dokonana przez Sąd Najwyższy pozwoli na ujednolicenie sytuacji osób, wobec których dokonuje się oceny pod kątem służby na rzecz totalitarnego państwa oraz rozważa przeliczenie świadczeń emerytalnych w myśl art. 15c ustawy zaopatrzeniowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżący nie wykazał, że w sprawie występuje powołana w skardze kasacyjnej przesłanka w postaci potrzeby wykładni przepisów prawnych.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43).

Należy jednak podkreślić, że nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), jak analogicznie nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 3 marca 2020 r., II PK 36/19, LEX nr 3034647; z 12 maja 2020 r., I UK 128/19, LEX nr 3026475; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr

2495968; z 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy przypomnieć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wypracowane zostało stanowisko w przedmiocie wykładni i stosowania przepisów ustawy zaopatrzeniowej zarówno co do kwalifikacji służby jako służby w organach totalitarnego państwa, jak i co do zawartych w tej ustawie mechanizmów korygujących wysokość emerytur.

Po pierwsze, stwierdzenie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (kryterium formalnej przynależności do służb), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy).

Po drugie, przy dokonywaniu oceny prawnej służby z perspektywy art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy bierze się pod uwagę przede wszystkim formację, w której była pełniona służba, a także zajmowane stanowisko czy stopień służbowy oraz przebieg służby. Określenie formacji/institucji (z uwzględnieniem jednostek wymienionych w art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy) ma istotne znaczenie z uwagi na to, że zakres i przedmiot ich działalności może prima facie potwierdzać, że były one bezpośrednio ukierunkowane na realizowanie charakterystycznych dla ustroju totalitarnego zadań i funkcji i takie zadania wykonywali wszyscy - bez wyjątku - funkcjonariusze służący w danej jednostce organizacyjnej, stanowiący jej strukturę, bez której niemożliwe byłoby wykonywanie przypisanych tej jednostce zadań. Nawet brak po stronie odwołującego się indywidualnych działań bezpośrednio zmierzających do naruszania podstawowych praw i wolności człowieka, samoistnie nie wyklucza takiej kwalifikacji. Skoro art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy łączy służbę na rzecz totalitarnego państwa z samym podjęciem

służby w instytucjach i formacjach wymienionych w tym przepisie, to istnieje domniemanie faktyczne (wynikające z informacji o przebiegu służby potwierdzającej służbę w tych jednostkach, uchwała Sądu Najwyższego III UZP 1/20, pkt 60), że służba w nich była służbą na rzecz totalitarnego państwa. Domniemanie to może być obalone w procesie cywilnym. Nie jest jednak tak, że to na organie rentowym ciąży obowiązek udowodnienia (art. 6 k.c. w związku z art. 232 zdanie pierwsze k.p.c.), że dany funkcjonariusz uczestniczył w łamaniu praw człowieka i obywatela.

W sytuacji, gdy potwierdzona zostaje służba w instytucjach i formacjach wymienionych w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, ciężar dowodu przechodzi na ubezpieczonego (por. wyroki Sądu Najwyższego z 24 maja 2023 r., II USKP 40/23, LEX nr 3568174; z 18 kwietnia 2023 r., I USKP 40/22, OSNP 2023 nr 11, poz. 126).

W ocenie skarżącego Sąd Apelacyjny naruszył art. 13b ustawy zaopatrzeniowej stwierdzając, że odwołujący się w okresie od 23 stycznia 1983 r. do 15 stycznia 1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa. Należy jednak podkreślić, że Sąd drugiej instancji nie oparł się wyłącznie na informacji z IPN, ale również szczegółowej analizie informacji z akt osobowych. Ponadto Sąd Apelacyjny dokonał oceny służby odwołującego się w tym okresie również przez pryzmat formacji, w której była pełniona. Dokonał zatem zgodnej z przyjętą przez Sąd Najwyższy, wykładnią zastosowania art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[ms]